

2. М. 1882.—1886, р. 166—228; 2) „Къ вопросу о Болгарахъ“, Русская Старина 1879 Май. Отвѣтъ гг. Макушеву и Кунингу, прѣлѣч. въ Разысканія, 423—436. (Ср. и другъ отговоръ Макушеву въ Сборн. госуд. знаний, т. VII. СПб. 1879. „Славянство Болгаръ передъ критикой Слависта“, 3) „Заключительное слово о народности Руссовъ и Болгаръ“, Ж. М. Н. Пр. 1881 Май (Разыск. 489—507, особ. 499 и нат.); 3) „Поборники Норманизма и Туранизма“, Русск. Старина 1882. дек. (Разыск. Дополн. полемика по вопросамъ Варяго-русскому и Болгаро-Гунскому, стр. 1 и сл. Отговоръ на стат. на проф. Васильевскій „О мнимомъ Слав. Гунновъ, Болгаръ и Раксоланъ, Ж. М. Н. Пр. 1882, Юли) 5) „Еще о Туранизмъ въ Слав. Исторіи“, Ж. М. Н. Пр. 1883. Авг. (Разыск., Доп. Пол. 50 и сл.).

Тѣй като изслѣдваніята на Илювайскій върху началата на българитѣ сж въ зависимостъ отъ изслѣдваніята му върху руската начална история и отъ друга страна историчната метода приложена въ единитѣ и другитѣ, е една и сѣща, — то немалко интересни за насъ бѣлѣжки се срѣщатъ и въ тая часть на неговитѣ „Разысканія“, гдѣто се засѣга по специално въпроса за варанитѣ и норманизма. Въ критиката му се съглежда ясно извѣстенъ паралелизъмъ.

Най-систематично е разгледавъ въпросътъ за езика на прабългаритѣ въ първата отъ приведенитѣ студии: „О славянскомъ происхождении Дунайскихъ Болгаръ“, состояща отъ 8 глави, раздѣлени на три голѣми групи: 1) доказательства исторични, 2) доказательства етнографични и 3) доказательства филологични. — Първитѣ ние изпущаме. За вторитѣ ще говоримъ въ специална студия.

Само пътемъ ще укажемъ на връзката на Илювайскій съ Венелина въ въпроса за прѣвръщаніето на българитѣ въ славяни. Подобна метаморфоза въ такова кратко врѣме се вижда и нему невъзможна. Въ особена глава (V) авторътъ разглежда нравитѣ и обичаитѣ на дунавскитѣ българи споредъ Responsa и полемизува главно съ Шафарика.¹⁾

¹⁾ Изтъкнатитѣ отъ него странни обичаи (човѣшки жертви, мнѣние на нозѣ въ морето, многоженство, конска опашка нам. знаме, калѣта надъ голъ мечъ, шенце отъ човѣшки черепи, биење на градитѣ съ сони по главата, носѣње шалвари и талми, седѣње на петитѣ, лѣва страна като почетно мѣсто) — които се взематъ за доказателство на турско-финскага теория не са убѣдителни. Эти доказателства набросани поверхностно, имѣютъ только подобие научныхъ приемовъ и лишени всесторонно критическаго разсмотрѣнія. Сега е доказано, че за рѣшеніе на етнографичнитѣ въпроси сходството и различіето на обичаитѣ прѣдставятъ най-слаба основа; че общи черти могатъ да се срѣщатъ въ бита и религиата на най-различнитѣ народи, не само перодически по произходъ, но даже живущи въ сѣвѣмъ разни части на свѣта и имѣащи никакви сношения по между си. Колько повече могатъ да сѣдѣствуватъ еднакви обичаи у народи съседни или които са били извѣстно врѣме подъ чуждо владѣство. Тукъ Илювайскій привежда нѣколко примѣра за доказателство. Споредъ Амiana Марцелина хуни и алани иматъ еднакви обичаи. Нѣщо повече — аланитѣ скалпирватъ главитѣ на врагитѣ си, сжко като сѣверо-американскитѣ дивади. Кумисъ, кобилско мѣлѣо, е най-любимото чаше не само на татаро-монголитѣ, но и на литовцитѣ и сарматитѣ. Прокопи (De bello goth. I. III. с. 14) като описва нравитѣ на славинитѣ и антитѣ, казва, че иматъ хунски нрави. Специално въ нравитѣ на българинѣ намираме общославянски или общоварявски чрти. Калѣта надъ голъ мечъ е и старъ руски обичай. Употрѣбата на човѣшки черепи намѣсто чаше се срѣща почти у всички варявски народи (истор. на лангобардския кралъ Алоизъ въ VI в.). Конската опашка нам. знаме не грѣбва да ни очудва у едно черваско племе, прѣдпочитаніето на лѣвата страна, седѣнieto на нети (споредъ самия Шафарикъ персейски обичай), шарени шалвари (споредъ